

Succeselementen integrale wijkaanpak

Een kwalitatieve evaluatie van het project 'Jeugdzorg
op de juiste plek'

Fontys Hogescholen
Eindhoven, 2021

Dr. Dana Feringa, Fontys Hogeschool Sociale Studies
Jaron Schnitzer, MA, Fontys Hogeschool Paramedisch,
Dr. Sandra van der Dam, gemeente Eindhoven

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Methode.....	3
3.	Resultaten.....	4
4.	Conclusie en discussie.....	6
5.	Literatuur.....	7

1. Inleiding

Binnen de wijk Achtse Barrier in Eindhoven loopt het project 'Jeugdzorg op de juiste plek'. Een initiatief waar verschillende spelers in de wijk zich aan hebben verbonden, onder andere de Zorggroep De Ondernemende Huisarts, Eerstelijns Zorg Achtse Barrier (ELZ), GGZ Brabant Zuid-Oost, WijEindhoven, de Achtbaan, de Spaaihoeve, Combinatie Jeugdzorg, GGzE en studenten van Fontys Hogescholen en het Summa College.

Gezamenlijk werken zij aan een viertal doelstellingen: 1) meer kinderen en jongeren maken gebruik van de nuldelijn voorzieningen, 2) in de wijk functioneert een netwerk met professionals (eerste en tweede lijn) die werken met jeugd vanuit zorg, welzijn en onderwijs, 3) (onderwijs)professionals signaleren wel en problematiseren niet, en 4) zorgverleners bieden vaker hulp in de eerstelijns zorg, normaliseren vaker en doen minder een beroep op de tweedelijns, diagnostische trajecten.

In het verlengde van het project zijn sleutelfiguren vanuit de eerder genoemde organisaties bezig geweest met het onderling articuleren van rollen, taken en verantwoordelijkheden in de wijk. Parallel daaraan is de samenwerking onderling geïntensiveerd, hebben betrokkenen de indruk dat deze is verbeterd, maar vooralsnog niet de tijd gehad om gezamenlijk te reflecteren op wat typerend is aan deze samenwerking.

Om dit inzichtelijk te maken is contact gezocht met Fontys Hogescholen, meer specifiek het instituut Sociale Studies en Paramedisch, en de gemeente Eindhoven. Deze rapportage bevat kort en bondig de voornaamste bevindingen van twee focusgroepen en een interview met stakeholders uit de wijk.

2. Methode

Gezien de vraag naar het inzichtelijk maken van elementen die in de beleving van betrokkenen de samenwerking typeert, is gekozen voor de methode focusgroep en semi-gestructureerde interviews. Respondenten (n=11) zijn geworven via de sneeuwbal methode. Daarbij is per focusgroep gezorgd voor een zo groot mogelijke diversiteit tussen respondenten – formele versus informele rollen en professionele achtergrond – gezien de beperkte n van deze studie.

De gesprekken hebben plaatsgevonden Mei 2021 en 11 respondenten – van de ongeveer 20 sleutelfiguren in de wijk – hebben hier aan deelgenomen. De gesprekken zijn gefaciliteerd door drie onderzoekers; één gespreksleider en twee observanten.

Tijdens de (groeps)gesprekken is gesproken over de topics: drijfveren en verwachtingen vanuit waar respondenten zich aan het project hebben verbonden, momenten van samenwerking die zij als succesvol hebben ervaren of juist om van te leren en redenen om aan het project en binnen de wijk verbonden te willen blijven.

De (groeps)gesprekken zijn opgenomen, daarnaast zijn er gespreksverslagen gemaakt. Deze verslagen zijn voorgelegd aan de respondenten (*member check*) en eventuele wijzigingen/aanvullingen vanuit respondenten zijn verwerkt.

Drie onderzoekers hebben een inhoudsanalyses uitgevoerd op de dataset. Gezien het beperkte aantal respondenten is geen sprake van datasaturatie, waarmee de betrouwbaarheid en validiteit van de bevindingen laag zijn. De bevindingen zijn wel indicatief en kunnen als basis dienen voor nadere empirische verdieping.

3. Resultaten

Uit de gesprekken met respondenten blijkt dat het merendeel van hen zelf niet gestuurd heeft op het betrokken raken bij deze wijk. Voor meerdere is betrokkenheid ontstaan nadat werkzaamheden van een collega zijn overgenomen, of nadat ze gevraagd zijn om een rol te gaan vervullen in de wijk. Daarnaast is een aantal woonachtig in de wijk, soms zelfs geboren en getogen. Zij kennen het wijk-DNA goed en hebben de wijk over de jaren in positieve zin zien ontwikkelen. Als reden om aan de wijk verbonden te willen blijven is veelvuldig genoemd het enthousiasme van de personen die op dat moment al betrokken waren.

Uit het gesprek over de multidisciplinaire samenwerking in de wijk komt een rode draad naar voren rondom een zestal thema's, namelijk *de scope van de wijk, rolarticulatie, bestaande structuren, sleutelfiguren, 'best team' en concrete resultaten*. Onderstaand lichten we elk van deze thema's toe.

De scope van de wijk. Respondenten zijn het er met elkaar over eens dat een deel van het succes van de samenwerking in deze wijk samenhangt met het gegeven dat het plaatsvindt op het niveau van de wijk. Het betreft een relatief klein en overzichtelijk netwerk, waardoor het makkelijk is om elkaar op te zoeken (fysiek en/of digitaal), de lijnen kort zijn en de afstemming soepel verloopt.

De beperkte grootte van een werkgebied zou ook ruimte bieden aan een hoger commitment. Zo vertelt één van de respondenten dat je dit commitment alleen hebt als je eerst kijkt wat er speelt in de wijk, en dan kijkt hoe je daarop aansluit en wat er nodig is, en dit samen doet met professionals uit die regio.

Rolarticulatie. De sociale kaart die gezamenlijk is gemaakt en waarin rollen, taken en verantwoordelijkheden zijn geconcretiseerd van de verschillende professionals en organisaties actief binnen de wijk zien respondenten ook als positieve factor voor de wijze waarop zij met elkaar samenwerken. Het online platform, dat makkelijk toegankelijk wordt gevonden, draagt tevens bij aan het makkelijker contact kunnen zoeken met andere collega's en disciplines binnen de wijk.

Bestaande structuren. Uit alle gevoerde gesprekken komt naar voren dat de wijk door de respondenten als een voorloper wordt gezien in de stad als het gaat om de manier waarop samen wordt gewerkt. Als hen wordt gevraagd waar dit mee samenhangt, worden de jarenlange ervaring van sleutelfiguren en de reeds opgezette structuren voor samenwerking aangehaald.

Sleutelfiguren. Sleutelfiguren zijn bijzonder belangrijk binnen de wijk. Respondenten zien hen als aanjagers, mensen die zich meer dan 100% inzetten voor de wijk en personen die kunnen schakelen tussen verschillende niveaus (operationeel, tactisch, strategisch).

'Best team'. Uit de gesprekken blijkt tevens dat het niet alleen om sleutelfiguren gaat, maar misschien nog wel meer om een 'best team'. Een team dat is samengesteld uit meerdere sleutelfiguren die qua talent en expertise aanvullend zijn op elkaar. Naast dat dit team opereert als verbinders in de wijk, zijn zij ook aanjagers. Want respondenten zijn het er met elkaar over eens dat alles uit mensen zelf laten komen zonder dat daar een aanjager op zit in de praktijk niet werkt.

Concrete resultaten. Tot slot blijkt uit de gesprekken dat het nastreven van concrete resultaten in de samenwerking eveneens van positieve invloed is. De twee jongeren die deel hebben genomen aan de gesprekken merken daarbij tevens op dat laagdrempelige gesprekken, het aangaan van een gesprek waarin het gaat over hoe het met iemand gaat zonder dat je daar zit als hulpverlener, in preventieve zin van waarde is. Je komt er snel achter of er iets speelt, wat er speelt en waar je concrete ondersteuning kan bieden.

Tegelijkertijd is uit de gesprekken een aantal kwetsbaarheden naar voren gekomen. Zo geven respondenten aan dat er veel wisseling van personen heeft plaatsgevonden. Ook het mogelijk uitvallen of vertrek van sleutelfiguren wordt als een kwetsbaarheid gezien. Er blijkt sprake van

een spagaat, waarbij aan de ene kant behoefte is aan het ontstaan van een duurzaam netwerk onafhankelijk van personen en tegelijkertijd wordt gesteld dat het succes van de samenwerking in deze wijk in grote mate afhankelijk is van een aantal sleutelfiguren.

Tevens blijkt uit de gesprekken dat de tweedelijns zorgaanbieders op het moment nog verder van de wijk afstaan, terwijl ze wel de preventieve functie van het wijkgericht werken onderschrijven en mee zouden willen versterken. Het zou in hun optiek bijdragen aan het eerder opsporen van ondersteuningsvragen zodat eerder en lichtere vormen van ondersteuning kunnen worden geboden.

Tot slot worden de financiële middelen, die er zijn maar veelal ad hoc in plaats van structureel, als kwetsbaar bestempeld. Daarmee bestaan er zo nu en dan onzekerheden rondom inzet van bepaalde sleutelfiguren die door alle respondenten juist zo waardevol worden gevonden voor de multidisciplinaire samenwerking in deze wijk.

4. Conclusie en discussie

De (groeps)gesprekken die zijn gevoerd met professionals en jongeren actief in de Achtse Barrier bieden een aantal inzichten rondom werkzame elementen voor multidisciplinaire samenwerking in een wijk: de scope van de wijk, rolarticulatie, bestaande structuren, sleutelfiguren, ‘best team’ en concrete resultaten.

Een aantal van deze inzichten liggen in lijn met eerder uitgevoerd onderzoek, o.a. van Verhagen en Feringa (2020), Gootjes en Feringa (2019), Van der Sanden, Peels, Feringa en Linders (2017) en Linders en Feringa (2014).

Waar deze wijk echter onderscheidend in blijkt, in elk geval in relatie tot het project ‘Jeugdzorg op de juiste plek’, is dat het betrokkenen daadwerkelijk lukt om inzichten uit eerder genoemde onderzoeken te integreren in hun professioneel handelen, al dan niet bewust. Dit maakt deze context bijzonder relevant om nader, meer diepgaand te volgen. Want hoewel de toepassing van de werkzame elementen context specifiek zullen zijn, zal het voor andere wijken interessant zijn om met een eigen toepassing te kunnen experimenteren.

5. Literatuur

Gootjes, B., & Feringa, D. (2019). *It takes a village to innovate*. Eindhoven: Fontys Hogeschool Sociale Studies – Werkplaats Sociaal Domein.

Linders, L., & Feringa, D. (red) (2014) *De Kunst van het Laten. Doe-bet-zelf-zorg en rolvermarring in tijden van transitie*. Utrecht: Movisie.

Sanden, J., Feringa, D., Peels, F., Linders, L. (2017). *Kind verdwijnt naar achtergrond* (Magzine). Eindhoven; Fontys Hogeschool Sociale Studies.

Verhagen, M., & Feringa, D. (2020). *Integraal samenwerken vraagt wederkerigheid tussen*